

ועוד מוסיפה הברייתא:

נידון בדיני ישראל.⁹

תו מקשינן על הברייתא:

וכי סבר רבי מאיר: כל ערוה שבית דין של ישראל ממיתין עליה, בן נח מוזהר עליה; ושאינן בית דין של ישראל ממיתין עליה, אין בן נח מוזהר עליה?!

והא תניא שלא כרישא ולא כסיפא:

גר שנתגייר קטן שנולד דמי, ושוב אין לא קורבה לא מצד האב ולא מצד האם, ומן הדין הוא שיהא מותר בכל קרובותיו; ומכל מקום אמרו חכמים: אותן עריות שאף הגוי אסור בהן, הרי הוא אסור אף לאחר שנתגייר, וכדי שלא יאמרו: "באין הגרים מקדושה חמורה לקדושה קלה"; ולפיכך:

גר שהיתה הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה, כי לאחר שהרתה אמו נתגיירה היא ועובריה, וכן מי שהיתה הורתו ולידתו

בא על עריות ישראל נידון בדיני ישראל, בא על עריות בן נח, נידון בדיני בן נח, ואנו אין לנו — עריות שהגוי נידון עליהם בדיני ישראל — אלא נערה המאורסה בלבד; הרי מבואר כדברי רבי יוחנן, שבשאר עריות ישראל שאף הם מוזהרים עליה, אכן נידונים אף הם בדיני בני נח, וכרבי יוחנן.

ומקשינן על הברייתא:

ונחשוב נמי הברייתא "נכנסה לחופה ולא נבעלה"? כי הרי אף הבא עליה נידון בדיני ישראל, כיון שאין עליה מיתה בדיני בני נח, וכנערה המאורסה?!

ומשנינן: האי תנא דברייתא תנא דבי מנשה הוא, דאמר: כל מיתה האמורה לבני נח אינו אלא חנק, ואם כן אידי ואידי [בין בדיני ישראל ובין בדיני בני נח] חנק הוא, ואין שייך לומר שהוא נידון בחנק משום שהוא

שהיא מחייבי מיתות, ואת אמו שאף היא מחייבי מיתות, ומהם למדנו לכל חייבי מיתות.

וטעמם של חכמים פירש רש"י, משום שהם דורשים "איש איש" הכתוב גבי עריות לרבות את הגויים; ולכאורה לשון רש"י שכתב "כגון כל חייבי כריתות", אינו בדוקא, שאין לנו לרבות מ"איש איש" אלא חייבי כריתות האמורים באותה פרשה; וכן מפורש בחידושי הר"ן, ראה שם; ויש לעיין בעיקר דברי רש"י: הרי לעיל בעמוד זה מביאה הגמרא ברייתא "תנו רבנן, "איש איש" לרבות את הגויים שמוזהרין על העריות כישראל", ומקשה עלה: והא מהכא נפקא מהתם נפקא, "לאמר" זה גילוי עריות; ומאי מקשה: והרי צריך פסוק זה כדי ללמד שהם נהרגים על חייבי כריתות!?!.

וראה בהגהות הגר"א, שהרמב"ם אינו גורס "הרבה עריות", כי לא באו חכמים לדעת הרמב"ם אלא לרבות את אחותו מאמו; וטעמם, דחייבי מיתות חייב עליהן כרבי עקיבא, ואילו אחותו מאמו נלמדת מפסוק אחר האמור גבי אברהם שאמר לאבימלך על שטען לו שהכשילו באומרו על שרה "אחותי היא": "וגם אמנה אחותי בת אבי היא, אך לא בת אמי"; וראה בענין פסוק זה בסוגיית הגמרא לקמן נח ב.

9. מכאן הוכיחו הר"ן והרש"ש כשיטת רש"י [הובאה בהערה 6], שאף באותן עריות שאין להם, וכגון נערה המאורסה ונכנסה לחופה ולא נבעלה, לא אמרו שהם נידונים בדיני ישראל אלא לענין המיתה שהם נידונים בסקילה או

שלא בקדושה, ונתגייר: (1)

יש לו שאר האם (2) כי אסורה היא על הגויים, ואולם **אין לו שאר האב** שמותרת על הגויים, כדמפרש הברייתא ואזיל:

הא כיצד: נשא גר זה את:

אחותו מן האב, (3) הרי זה **יוציא**, כי אסורה היא לו בגויותו; אבל אם נשא את אחותו מן **האב**, הרי זה **יקיים** משום שאינה אסורה עליו בגויותו, שאין אחוה לבני נח אלא מצד האם ולא מצד האב.

בחנק, אבל לענין עדה ועדים והתראה אין הם נידונים בדיני ישראל; שהרי אם תמצוי לומר שגם לענין זה הם נידונים בדיני ישראל, אם כן למה אמרו "ואנו אין לנו אלא נערה המאורסה בלבד", והרי יש נפקא מינה במה שהם נידונים בדיני ישראל גם בנכנסה לחופה ולא נבעלה, ואפילו לתנא דבי מנשה, והיינו שיידונו בחנק על ידי עדה ועדים והתראה.

1. אין הברייתא באה להוציא מגר שהיתה הורתו ולידתו שלא בקדושה, אלא להיפך: להוציא ממי שהיתה הורתו ולידתו בקדושה, ודינו הוא: "כיון דדמי ליה לישראל, גזר ביה רבי מאיר דילמא אתי לאחלופי בישראל, ואפילו בשאר האב, ואפילו נולדו אותן קרובות בהיותו גוי", רש"י בד"ה וחכ"א יקיים.

2. אין הכוונה דוקא לקרובים מצד אמו, אלא אף קרובות מצד האב שיש להן אחוה עם האב מאמו, וכדמפרש הברייתא ואזיל, דאחוה בלבד אין לבן נח אלא מן האב ולא מן האם; ועיקר הכוונה היא שהאחוה היא מן האם ולא מן האב; או אפשר, דמשום רבי מאיר בהמשך הברייתא נכתב לשון זה, ודוחק.

3. שנולדה קודם שנתגיירה אמה, ונתגיירה עם אמה [שאם לא כן גויה היא], ונשאה זה משגדל, יוציא, דאחותו היא ולא גרע מבן נח, ומדרכנן שלא יאמרו ... רש"י.

ומה שכתב "שנולדה קודם שנתגיירה

אמה", היינו משום שאם נולדה אחר שנתגיירה אמה, הרי היא אחותו גמורה [ואף שנתגיירו האמה ועוברת, והיה לנו לומר "גר שנתגייר כקטן שנולד, דמי"], וכמו שכתב רש"י ביבמות צח א ד"ה נשא אחותו: "דבההיא — באחותו שנולדה אחרי גר שהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה — איכא כרת, דלידת שניהם בקדושה, ואחותו גמורה מן האם היא, כישראלית שילדה בן ובת; וראה ברייתא ביבמות צז ב "שני אחים תאומים ... היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדושה ... אבל חייבין משום אשת אח".

וראה עוד בחידושי הר"ן: כתב הר"ר דוד ז"ל ... מה שהוא אסור בשאר האם משום גזירה דרבנן שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה, היינו דוקא באותן שנתגיירו **לאחר שנולד**, דבכי האי גוונא איכא איסורא דרבנן בלחוד, אבל עם כל אותן שהיו בגירות **בשעה שנולד** [כלומר, שנתגיירו קודם שנולד], לאו משום גזירה דרבנן בלחוד הוא דאסור, אלא קורבה גמורה יש לו עמהם, הואיל ובקדושה ילדתו, [ואף על פי שמטעם שתי גרויות היה לנו לומר שאינה אחותו, הן מצד גירות העובר, והן מצד גירות האחות עצמה]; וזה שלא כדברי רש"י ז"ל שכתב: הילכך נשא אחותו מן האם שנולדה קודם שנתגיירה אמה, ונתגיירה עם אמה ונשאה זה משהגדיל יוציא ..., ולפירוש הר"ר דוד ז"ל, בכי האי גוונא [שנתגיירה עם אמה] איכא איסורא דאורייתא, כיון שכשנולד יהודי היתה אחותו מאמו [כבר] יהודית.

והיינו, דלשיטת רש"י: רק אם נולדה האחות

אחות האב מן האב [והיא נקראת בכרייתא "שאר אב"], הרי זה **יוציא**, שאף זו אסורה היא לו בגויותו; אבל אם נשא את אחות האב מן האב, הרי זה **יקיים** שמותרת היא לו בגויותו, שאין אחוה לבני נח מן האב.

אחות האב מן האב, הרי זה **יוציא**, כי אסורה היא לו בגויותו. (4)

ואם נשא את **אחות האב מן האב**, שמותרת

לאחר שנתגיירה אמה, אז בלבד חשובה היא אחותו של העובר שנתגייר, ואילו לשיטת ה"ר דוד, אפילו אם נולדה האחות קודם שנתגיירה האם, רק שהיתה כבר יהודית – על ידי גירות – בשעת לידת העובר, הרי היא חשובה אחותו מן התורה.

וראה עוד ברש"י יבמות צח א ד"ה הא דאמור רבנן, שכתב שם על מה שאמר רבא בגמרא שם: הא דאמור רבנן "אין אב למצרי" לא תימא ..., וזה לשונו: הא דאמור רבנן אין אב למצרי, ואפילו היכא דליכא למימר קטן שנולד דמי, כגון הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה, דיש לו שאר מן האם כשאר ישראל גמור, ו[משום ש"אין אב למצרי"] אין לו שאר האב.

וביאר דבריו ב"שיעורי רבי שמואל" [כתובות סימן יא אות ג], דהוקשה לרש"י: מאי נפקא מינה במה שאמרו חכמים "אין אב למצרי", והרי כיון שאנו דנים על בנו שנתגייר, אם כן תיפוק ליה משום "גר שנתגייר קטן שנולד דמי"; ועל זה כתב רש"י: דאיירי כשהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה, ובכי האי גוונא ליכא דין קטן שנולד [אף לענין שאר האב], ולכן צריך בזה לדין "אין אב למצרי", והוכיח רש"י, דבכי האי גוונא אין לו דין קטן שנולד, דאי היה לו דין קטן שנולד, לא היה לו גם שאר מן האם, [וזה הרי ודאי אין לו, שהרי אחותו שנולדה אחר שנתגיירו האם ובנה, ושני אחים תאומים שנתגיירו, כבר נתבאר שיש להם דין אחוה מן התורה], ומדיש לו שאר מן האם, מוכח, דלא הוה קטן שנולד, ומשום הכי אי לאו דאין אב למצרי היה לו בכי האי גוונא גם

שאר מן האב; וכתב שם לכאור, אמאי באמת לא חשיב העובר כקטן שנולד, הא העובר הוי נכרי עד הגירות, דמוכח מזה דסבירא ליה לרש"י, ד"כקטן שנולד" נאמר רק במי שחל בו דין גירות מצד עצמו, אבל מי שלא חל בו חלות גירות באדם עצמו, וכמו בעובר שחלות הגירות לא חל בו כי אם באמו, והוא נעשה גר אגב אמו, בזה לא חשיב קטן שנולד, וראה עוד שם. ושיטת רש"י שם אינה כדבריו כאן, שהרי כאן מבואר בהדיא ברש"י "שהורתו שלא בקדושה: וכל גר שנתגייר קטן שנולד עכשיו בלא אב ואם וקרובים דמי", הרי מבואר, דאף בגר שנתגייר אגב אמו יש בו דין קטן שנולד, לא מיבעיא לענין שאר האב אלא אפילו לענין שאר האם, ורק אם נולדה אחותו אחר שנתגיירו הוא ואמו, בזה הוא דאמרינן שיש לו שאר האם.

4. המקור לאיסורן של כל אלו, הוא מן הפסוק שנאמר לאדם "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד", וכדמפרש לה רבי אליעזר בכרייתא לקמן, ד"אביו" היינו "אחות אביו", ו"אמו" היינו "אחות אמו", ומכל שכן ידעינן שאף אחותו אסורה.

והטעם שאינו חייב על אחוה מן האב, פירש רש"י: משום מה שאמר אברהם לאבימלך על שרה כשטען לו על שהכשילו באומרו "אחותי היא": "וגם אמנה [אמנם] אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי", והיינו: אילו היתה בת אמי היתה אסורה, אבל עכשיו שאינה בת אמי אלא בת אבי הרי היא מותרת, ולמדנו ד"לא נאסר איסור אחוה בבני נח אלא מן האם", [לשון

היא לו בגויותו, כיון שאין אחוה לבני נח מן האב, נחלקו בו תנאים:

רבי מאיר אומר: יוציא, ואף שמוותרת היא בגויות, ומשום גזירה נאסרה, כדמפרש ואזיל.

וחכמים אומרים: יקיים, שהרי מותרת היא לו בגויותו ולא גזרו חכמים כגזירתו של רבי מאיר.

שהיה רבי מאיר אומר: כל ערוה שהיא משום שאר אב — יוציא, כלומר: כיון דשם

צד שאר האם כאן, כי אחות אמו היא, אם נתיר לו, יבוא לומר "אין לגר אפילו שאר האם", ויבוא להתיר אף את אחות אמו מן האם.

וכל ערוה שהיא **משום שאר האב — יקיים**.

ומותר הגר:

באשת אחיו אפילו מן האם⁽⁵⁾ [לאחר מיתת אחיו, ושוב אינה אשת איש] כיון שלא היתה אסורה עליו בגויותו, ואין שייך לגזור בה "שמה יאמרו ..", וכיון שהרי נתגייר וכקטן

רש"י].

וראה בסוגיית הגמרא בעמוד ב, שלפי רבי עקיבא החולק על רבי אליעזר [בברייתא לקמן] ומתיר לבן נח את אחותו אפילו מן האם, מתפרש הכתוב באופן אחר, והחילוק בין אביו לאמו אינו משום איסור, אלא שכך היה מעשה; אלא שמכל מקום סובר רש"י בדעת רבי אליעזר שהוא חלוק אף בזה, ומפרש את הפסוק משום איסור והיתר; וכן מבואר גם ברש"י בעמוד ב בד"ה לא דודתו, [ואף שהגמרא מוכיחה בעמוד ב, שאין הכוונה לאיסור והיתר].

וב"יד רמה" כתב:

יש לו שאר האם, כגון עריות האסורות לו מחמת קורבת אמו, כגון אחות אמו דכתיב בה "כי שאר אמך היא", והוא הדין לאחותו מאמו, והא קא משמע לן דאף על גב דקיימא לן גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, כיון דאיתסר שאר האם לבן נח כדאיתא לקמן מ"אך אמנה בת אבי היא], אך לא בת אמי", ומ"על כן יעזב איש את אביו] ואת אמו", [היינו כרבי אליעזר שמפרש ליה על אחות אמו], השתא דאיגייר נמי גזרינן שמה יאמרו באין מקדושה חמורה לקדושה קלה —

שאיסורן מחמת קורבת האב כגון אחות אביו דכתיב בה "שאר אביך היא", והוא הדין לאחותו מאביו ולא מאמו, מאי טעמא, דאין אב למצרי, ואפילו היכא דידיע [בודאי שלא מזנות נולדו] דרחמנא אפקריה לזרעיה [דגוין] דכתיב [על הגויים] אשר בשר חמורים בשרם כדאיתא בפרק נושאין על האנוסה [יבמות צח א], ותו ליכא למיגזר שמה יאמרו, ומשום קורבא נמי ליכא, דהא אפילו במידי דאיתסר כשהוא גוי משום קורבה פקע ליה מכי איגייר, דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי.

ובהמשך דבריו נראה, שהיה גורס אחרת מרש"י, ובאחות האב מן האם נחלקו בו רבי מאיר וחכמים [ודלא כרש"י, שמחלוקתם היא רק באחות האם מן האב], ופירש את מחלוקתם, שרבי מאיר סובר: אף על פי שאין אב למצרי, מכל מקום גזירת הכתוב הוא שתהיה אחות האב אסורה, [ומכל מקום דוקא מן האם ולא מן האב, כיון ש"אין אב למצרי"], ואילו חכמים סוברים, כיון ש"אין אב למצרי" אף זו מותרת, ואין הם דורשים "על כן יעזב איש את אביו" לאחות אביו.

5. לפי מה שנתבאר בהערה לעיל, היינו דוקא

ואין לו שאר האב, אינו אסור בעריות

מתה אשתו של גר שנתגייר, ואפילו נשאה שוב לאחר שנתגייר, הרי זה מותר בחמותו, כי חמותו ממש אינה שהרי כבר אינה חשובה אם אשתו, ד"גר שנתגייר כקטן שנולד דמי", ומשום "שמא יאמרו" אין לאסור, כי בגויות אינו מוזהר על חמותו; ואיכא דאמרי: אסור בחמותו. (10)

הרי מבואר מברייתא זו, שהתיר רבי מאיר לבן נח את אשת אביו ואת חמותו, אף על פי שבית דין של ישראל ממיתין עליה, ואסר רבי מאיר לבן נח את אחותו ואת אחות אביו ואת אחות אמו שאין בית דין של ישראל ממיתין עליהן, כי חייבי כריתות המה —

וזה שלא כמבואר בברייתא דלעיל: "כל ערוה שבית דין של ישראל ממיתין עליה, בן נח מוזהר עליה; אין בית דין של ישראל ממיתין עליה, אין בן נח מוזהר עליה, דברי רבי מאיר"?! (11)

שנולד דמי, הרי היא מותרת לו, ובאשת אחי אביו, וכן שאר כל עריות הבאות מחמת אישות הרי אלו מותרות לו, ומן הטעם הנזכר.

ומפרשינן: "ושאר כל עריות" לאתויי [לרבות] אשת אביו. (6)

עוד אומרת הברייתא:

אם נשא גוי אשה ובתה (7) ונתגייר הוא ונשותיו עמו: (8)

הרי זה כונס אחת, ומוציא אחת. (9)

כאן שבה הברייתא לבאר דין הגר שהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה:

"וכל אלו שאמרנו "יקיים", מכל מקום לכתחילה לא יכנס.

שאינן קרובות כלל כיון שנתגיירו, ובגויות אינה אסורה בת אשתו; ורש"י ביבמות צח ב כתב: דלא לייטי למישרי בישראל אשה ובתה.

10. כתב רש"י: התם — ביבמות צח ב — מפרש במאי פליגי.

11. נתבאר על פי רש"י.

ולשון הר"ן בחידושו הוא: הקושיא היא מרישא ומסיפא, מרישא דקתני: כל ערוה שבית דין של ישראל ממיתין עליה ... הא איכא אשת אביו ... דבן נח מותר בהם, שהן חייבי מיתות, ומסיפא נמי דקתני: דכל ערוה שאין בית דין של ישראל ממיתין עליה [אין בן נח מוזהר עליה], הא איכא אחות אמו ואסורי אחוה דהיינו חייבי כריתות דבן נח מוזהר עליהן דקתני יוציא, אלמא מוזהר הוא עליהן, ואזהרתן זו היא

אשת אחיו שנולד לאמו קודם שנתגיירה, וכל שכן אשת אחיו מן האב, אבל אשת אחיו מן האם שנולד אחר גירות האם הרי היא אסורה לו וחיוב עליה כישראל גמור.

6. ראה מה שביאר רש"י, למה לא מפרשינן לאתויי כלתו ואחות אשתו שהן מותרות לו; וראה מה שכתב על זה ב"ערוך לנר".

7. והוא הדין אשה ואחותה, רש"י.

8. בבא זו של הברייתא נתבארה על פי פירושו הראשון של רש"י; וראה בדבריו עוד פירוש אחר; וראה ב"יד רמה" שתמה על הפירוש הראשון.

9. רש"י לא פירש למה מוציא הוא אחת, אף

אמר רב יהודה: לא קשיא, כי:

הא — הברייתא דגר — רבי מאיר אליבא דרבי אליעזר, רבו.

והא — הברייתא ד"כל ערוה" — רבי מאיר אליבא דרבי עקיבא, שהיה אף הוא רבו.

דתניא:

"אביו" היינו אשת אביו.

"אמר" היינו אמו ממש.

וכשיטה זו היא הברייתא ששנינו בה: כל ערוה שבית דין של ישראל ממיתין עליה, בן נח מוזהר עליה, ושאיין בית דין של ישראל ממיתין עליה אין בן נח מוזהר עליה, כי מאחר שלימד הכתוב בעריות אלו שהן אסורות לבן נח, ואלו חייבי מיתות הן בישראל, ילפינן כל שאר חייבי מיתות מהן; אבל חייבי כריתות, לא.⁽¹²⁾

ממשיכה הברייתא: ולכולי עלמא:

כתיב גבי אדם הראשון, שאמר לו הקב"ה [בראשית ב כד]: "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו, ודבק באשתו והיו לבשר אחד", ומפסוק זה אנו לומדים לאסור עריות לגוי; ונחלקו תנאים בביאור הפסוק:

רבי אליעזר אומר:

"על כן יעזב איש את אביו": היינו אחות אביו, [ולקמן מפרשת הגמרא מנין להם לפרש את הפסוקים כפי שפירשו].

"אמר" היינו אחות אמו.

הבאות מחמת אישות מותרות לו, אם כן אין צריך לומר שאחותו אסורה מכל שכן דאחות אביו, שהרי אף שאר עריות אם אינן באות מחמת אישות אסורות לו; ויתכן, שאין הכי נמי, ולא פירש רש"י כן אלא בדברי הברייתא דרבי אליעזר עצמו, ומשום שרב הונא בעמוד ב סובר אליבא דרבי אליעזר שגוי מותר בבתו כמו שפירש רש"י שם, ואם כן רב הונא אינו סובר שכל העריות אסורות לו [ראה רש"י שם, ובהערה שם], ולזה פירש רש"י, דמכל מקום אחותו ודאי אסורה, ואילו שאר העריות תלויות במחלוקת.

13. על פי "יד רמה" ורש"י לקמן בד"ה יצאו בהמה וחיה.

מיתתן, וצריך ביאור: למה הוצרך לתוספת זו, מאחר שבברייתא הראשונה איתא שאין בן נח מוזהר עליה, וכאן מבואר שהוא מוזהר עליה. ובעיקר מה שהזכיר כאן הר"ן "אזהרתן זו היא מיתתן" ראה מה שהובא בזה לעיל נו א הערה 4 מדברי רש"י ומדברי ה"יד רמה".

12. א. ומכל מקום אינה אסורה אלא מן האב, דאין אחוה לבן נח אלא מן האב, וכפי שנתבאר בהערות לעיל, וראה שם עוד בשם ה"יד רמה".

ב. מה שנתבאר בפנים, דאחותו אסורה מכל שכן דאחות אמו ואחות אביו, כן פירש רש"י בדברי רבי אליעזר שבברייתא; והנה לפי המבואר בסוגיא, דברייתא דגר היא כרבי אליעזר, ובאותה ברייתא הרי משמע דרק עריות

"אביו" דומיא ד"אמו", (14) מה "אמו" דלאו קורבה שעל ידי אישות היא, אף "אביו" היינו קורבה דלאו על ידי אישות.

ממשיכה הברייאת לפרש את דברי רבי אליעזר שאמר עוד: "אמו" היינו אחות אמו:

ומקשינן עלה: ואימא "אמו" ממש?!

ומשנינן: היינו "באשתו ולא באשת חבירו", שהרי אשת אביו היא.

ואכתי מקשינן: ואימא "אמו" בא לרבותה לאחר מיתה של אביו, דשוב לא שייך לומר: היינו "ולא אשת חבירו"!?

ומשנינן: אלא, (15) לכך לא מפרשינן ד"אמו" היינו אמו ממש, משום דמשמע "אמו" דומיא דאביו, מה "אביו" דלאו ממש, שהרי היינו ולא בזכר, אף "אמו" דלאו ממש.

ממשיכה הגמרא לפרש את דברי רבי עקיבא שבברייאת:

רבי עקיבא אומר: "אביו" היינו אשת אביו.

ומקשינן: ואימא "אביו" היינו אביו ממש?!

ומשנינן: הרי היינו "ודבק ולא בזכר".

ומקשינן עלה: אי הכי מה שפירש רבי עקיבא ד"אביו" היינו אשת אביו נמי תיקשי: הרי היינו "באשתו ולא באשת

"ודבק באשתו" בא ללמד: ולא בזכר, כי אין דיבוק עם הזכר, שאין הנשכב נהנה מן הביאה.

"ודבק באשתו", בא ללמד: ולא באשת חבירו.

"והיו לבשר אחד", ללמד: לא התירה תורה ביאה, אלא מי שנעשה לבשר אחד, כלומר: על ידי הזרע נעשה בעובר בשר האב והאם כאחד, יצאו בהמה וחיה שאין בן נח מותר בם, כיון שאין נעשה לבשר אחד, כי אין האיש מוליד מהם.

אמר מר בברייאת: רבי אליעזר אומר: "אביו" היינו אחות אביו:

ומקשינן: אימא "אביו" ממש?!

ומשנינן: הרי אביו ממש היינו "ודבק" ולא בזכר.

ואכתי מקשינן: אימא "אביו" היינו אשת אביו?!

ומשנינן: היינו "באשתו" ולא באשת חבירו.

ומקשינן עלה: אימא "אביו" בא לרבות את אשת אביו לאחר מיתה של אביו, דשוב לא שייך לומר: היינו "ולא אשת חבירו"?!

ומשנינן: אלא, לכך אי אפשר לפרש ד"אביו" היינו אשת אביו, משום דמשמע

14. האמורא שאמרו, אין דרך הגמרא לומר "אלא", ולפי זה ניחא כאן.

15. ראה מה שנתבאר בהערה 14, בטעם שלא אמרה הגמרא "אלא".

14. לכאורה היה לה לגמרא לומר "אלא" דומיא ד"אמו", כי הוא תירוץ חדש, והתירוץ הקודם "היינו באשתו ולא באשת חבירו", נדחה; אך ראה בתוספות בשבת צח א ד"ה אטבעי, שכתבו, דבמקום שהתירוץ הקודם לא הוזכר בשם

הברו"?!?

ומשנינן: מה שאמר רבי עקיבא ד"אביו" היינו אשת אביו, לא כשהיא עדיין אשתו של אביו, אלא לאחר מיתה של אביו.

עוד מפרשת הגמרא את המשך דברי רבי עקיבא, שאמר: "אמו" היינו אמו ממש:

ומקשינן: והרי אמו שהיא גם אשת אביו היינו "באשתו ולא באשת הברו"?! (16)

ומשנינן: "אמו" שדיבר הכתוב, לא דיבר באשת אביו, אלא באמו מאנוסתו של אביו, שאנס אביו אשה והוליד את זה, ואסרו הכתוב לבוא על אמו.

ומפרשינן: במאי קא מיפלגי רבי אליעזר ורבי עקיבא?

רבי אליעזר — המפרש הן את אביו והן את אמו בקרובי אביו ואמו שעל ידי אחוה, דהיינו אחות אביו ואחות אמו — סבר:

ב-ח "אביו" ו"אמו" משמע באותו ענין, ו"אביו" דומיא ד"אמו", ו"אמו" דומיא ד"אביו" לא משכחת לה [אין אתה מוצא] אלא בקרובים שלהם על ידי אחוה, דהיינו: אחות אביו ואחות אמו.

ומשום, שאם באת לדמותם, ולומר: "אביו" היינו אביו ממש, ואף "אמו" היינו אמו ממש, כך אי אפשר, כי אף על פי ש"אמו"

יש לפרש לאחר מיתת אביו, ולא הוי "אשת הברו", מכל מקום אביו ממש אי אתה יכול לומר, כי אם כן היינו "ולא בזכר" —

ואם באת לדמותם ולומר שניהם על ידי אישות הם, אף זה אי אפשר, כי על ידי אישות לא יתכן לפרש אלא "אשת אביו", ואם תפרש כן את "אביו" לא תוכל לפרש כן את "אמו"; (1) ובהכרח שאם באת לדמותם, אי אתה יכול לפרשם אלא באחוה, דהיינו אחות אביו ואחות אמו, וכדפירשה רבי אליעזר.

ורבי עקיבא — המפרש "אביו" דהיינו אשת אביו, ו"אמו" היינו אמו ממש, ולא חש שיהיו דומים ובאותו ענין — סבר:

מוטב לאוקמיה ל"אביו" באשת אביו, דהיא אכן איקרי [נקראת] "ערות אביו", [דכתיב גבי ישראל — ויקרא יח ח — ערות אשת אביך לא תגלה, ערות אביך היא], ושייך בה לשון "יעזב איש את אביו" —

לאפוקי [כלומר: מאשר לפרש דהיינו] אחות אביו, ומשום דאחות אביו "שאר אביו" איקרי, [דכתיב — ויקרא יח יב — ערות אחות אביך לא תגלה, שאר אביך היא], אבל "ערות אביו" לא איקרי, ואין שייך בה לשון "יעזב איש את אביו".

ומאחר דאי אפשר לפרש את "אביו" אלא ב"אשת אביו", אם כן הרי אי אפשר שתהיה "אמו" דומיא ד"אביו", כי על ידי אישות לא

16. ואף אם תפרש, דהיינו לאחר מיתת אביו, אכתי תיקשי: היינו "אביו" דמפרש רבי עקיבא דהיינו אשת אביו; על פי רש"י בד"ה אמו אמו ממש.

1. כן נראה לכאורה כוונת רש"י שכתב "ותרויהו באישות ליכא למימר, דהא אמו לאו משום אישות, דאם כן היינו אשת אביו".